

Δεν μπόρεσα, λόγω συμμετοχής στην Στ' Διεθνή συνάντηση για το αρχαίο δράμα στους Δελφούς, να παρακολουθήσω την πολυσυζητημένη παράσταση της **Αντιγόνης**, με την Αλίκη Βουγιουκλάκη, στην Επίδαυρο και να καταθέσω εγκαίρως την κρίση μου. Είδα την παράσταση στο Λυκαβηττό.

Σαν εισαγωγή στο θέμα Αντιγόνη αλλά και στην τραγωδία αυτή του Σοφοκλή παραπέμπω σε όσα έγραψα στα σημειώματά μου της «Αυγής» των 12 και 19 Ιουλίου, όπου, μεταξύ άλλων σημειώνα ότι δεν μπορούμε να δούμε την ηρωίδα του Σοφοκλή ξεκομμένη απ' το μυθικό Θηβαϊκό κύκλο και την Αισχυλίου του εκδοχή που εκτίθεται στους **Επτά επί Θήβας**: η μεγάλη διαμάχη Ολυμπίων - χθονίων θεοτήτων μ' έπαβλο τη γη της Θήβας έχει ληξει υπέρ των Ολυμπίων. Οι αντιτάσεις της θηβαϊκής γης έχουν τελειώσει. Αιχμάλωτη μέσα στην πόλη της Θήβας μένει η κατάρρα του Οιδίποδα, η πατρική Ερινύα, έχοντας χάσει τον κοσμολογικό της χαρακτήρα, έχοντας μεταβληθεί σε πολιτική καθαρά διαμάχη, λόγο περί δικαίου και αδικού, εν απουσία των θεών. Για να συνεχιστούν οι αντιτάσεις της γης είναι απαραίτητη η εμφάνιση μιας γυναικας που θα πάρει επάνω της την ευθύνη να ξαναβάλει στο σχήμα τη χαμένη θεϊκότητα. Είναι η Αντιγόνη, σύνδεσμος ανάμεσα στον κόσμο των νεκρών και τον κόσμο των ζωντανών, διονυσιακή και βακχευομένη, οδός που συνδέει ουρανό και γη, συνθέτει την μίαν ο-

Η «ΑΝΤΙΓΟΝΗ» της κ. Αλίκης Βουγιουκλάκη

Του ΛΕΑΝΔΡΟΥ ΠΟΛΕΝΑΚΗ

δόν, του πάνω και του κάτω. Από εδώ κι εμπρός μιλά ο Σοφοκλής. Η Αντιγόνη του αποκολλάται απ' το μύθο για να γίνει τραγικό πρόσωπο. Αγιάτρευτα ερωτευμένη με τον κάτω κόσμο βαδίζει στον πέτρινο τάφο της, άκλαυτη, άφιλη, ανυμνεί. Το πρόβλημα δεν είναι αν θέλει να ζήσει ή να πεθάνει, αλλά ακριβώς αν είναι αγιάτρευτα ερωτευμένη με τον κάτω κόσμο, αν την καλούν ακαταμάχητα οι νεκροί της των εφυλλίων πολέμων. Εδώ, σ' αυτή τη χώρα του εφιαλτικού και μαύρου φωτός, ποιος ξέρει τι σημαίνει θάνατος και τι ζωή; Όπου πατά το πόδι του ο Βάκχος, το «θέλω να πεθάνω» που λένε τ' ανθρώπια με το στόμα του μπορεί κάλλιστα να σημαίνει «θέλω να ζήσω» και το «θέλω να ζήσω», αντίστροφα «θέλω να πεθάνω». Στα πρωταρχικά βάθη της ύπαρξης απ' όπου αναδύεται ο Βάκχος, ζωή και θάνατος συμβαδίζουν. Η βακχική Αντιγόνη, έχοντας βουλιάξει σ' αυτά τα πρωταρχικά βάθη, αναδύεται με μια λάμψη στα μάτια. «Θερμή επί ψυχροίσι» θέλει να πεθάνει για να ζήσει και να ζήσει για να πεθάνει, δείχνοντας την οδό άνω και κάτω που είναι η αυτή: ο Διόνυσος.

Η παράσταση της **Αντιγόνης** που σκηνοθέτησε ο κ. Μίνως Βολανάκης είχε κατ' αρχήν σαν πλεονέκτημα τον καθαρό,

αν παραμερίσει κανείς κάποιες επί μέρους αντιρρήσεις, λόγω της μετάφρασής του, που διέθετε, πλην της θεατρικότητας, σαφήνεια κι ευθυβολία, προσανατολισμένη στο βακχικό, διονυσιακό στοιχείο. Βασισμένη κατά δεύτερο λόγο σ' ένα παιχνίδι φωτοσκιάσεων, προσπαθούσε να συλλάβει το άπιαστο, φευγαλέο ρυθμό του **ενδιαμέσως**, ούτε ζωή, ούτε θάνατος, αδιάκοπη κίνηση, πήγαινε - έλα ανάμεσα στα δύο. Με οργυρικό - διδασκαλία χορού του ίδιου του σκηνοθέτη, κατάφερε σε πάμπολλα σημεία να ξεφύγει απ' το τετριμμένο τρόπο απαγγελίας τόσο της σχολής του Εθνικού Θεάτρου όσο και των δήθεν εκσυγχρονιστικών τάσεων. Διέθετε κατά τρίτο λόγο κάποιες λαμπρές ερμηνείες έξοχα διδαγμένων ρόλων, για τις οποίες πιο κάτω. Διέθετε ακόμη δυστυχώς, την άστοχη ρομαντική μουσική του κ. Μίκη Θεοδωράκη και τέλος, τη «δουλεία» - υποχρεωτική εκ των πραγμάτων - της κ. Αλίκης Βουγιουκλάκης.

Ο κ. Βολανάκης είναι γνωστός σαν ο σκηνοθέτης που κατηγορείται να αποσπά καλές ερμηνείες από ηθοποιούς, έστω κι αν αυτοί δεν έχουν μεγάλη σχέση με το είδος θεάτρου που, στη συγκεκριμένη περίπτωση, υπηρετούν. Εδώ, δυστυχώς, η μαγική συνταγή φαίνεται ότι δεν λειτούργησε. Ο κ. Βολανά-

κης στο πρόσωπο της κ. Βουγιουκλάκη, βρήκε μάλλον το μαστορή του. Κι είναι κρίμα γιατί το πράγμα έδειχνε στην αρχή ότι θα εξελισσόταν διαφορετικά. Με μία πρωταγωνίστρια «καλή μαθήτρια», υποτακτική, που έδειχνε, τουλάχιστον στη στιχομυθία της με την Ισμήνη, ν' αφομοιώνει τη διδασκαλία. Δυστυχώς, το θάυμα δεν κράτησε πολύ. Η «καλή μαθήτρια» θυμήθηκε γρήγορα τα «χτυποκάρδια στο θρανίο» κι όλο τον κώδικα της «Φίνος φιλμ». Αποτέλεσμα, μέχρι να φτάσουμε στον κομμό, η Αντιγόνη είχε πλήρως οικειοποιηθεί και έπαιξε με άνεση την κ. Βουγιουκλάκη, αντιγράφοντας όλα της τα τερίτια: και γατούλα και χαδιάρα, και καϊμενούλα και ρομαντικόυλα.

Τι έμεινε; Ο κ. Πέτρος Φυσσούν (Κρέων) έσπασε ένα αναγνωρίσιμο σχήμα, χωρίς να μπαίνει σε ιδιαίτερο βάθος. Ο κ. Αντώνης Θεοδωρακόπουλος (Αίμων) σε καλή στιγμή και ίσως στην καλύτερή του μέχρι τώρα παρουσία σε αρχαίο δράμα, έπαιξε άνετα με την απόγνωση, την ελπίδα, την απογοήτευση, τη διπλωματία του ήρωα. Ο κ. Τίμος Περγλέγκας, έξοχος φύλακας, ο κ. Στέφανος Κυριακίδης (άγγελος), με θαυμαστή λιτότητα, ο καλύτερος Τειρεσίας που έχω δεχθεί στιγμής (κ. Ηλίας Λογοθέτης).

ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΜΟΥ